



Usalama warejea katika wilaya za gesi, migogoro inashuka kusini mwa Cabo Delgado na kutishia miradi ya graphite, rubi na nishati ya jua

- Wakiwa kaskazini mwa Cabo Delgado, wanajeshi wa Rwanda waliandamana na kundi la kwanza la watu waliokimbia makazi yao walioondoka Palma na kurejea katika kijiji cha Mocímboa da Praia, kusini mwa jimbo hilo, vikosi vya Msumbiji vilikuwa vikisindikiza safu ya magari ya abiria na mizigo kwenye EN1, kwenye eneo la kilomita 30 ambalo lililengwa na mashambulizi. Hizi ni ishara kwamba usalama unaweza kuimarika kaskazini mwa jimbo hilo na hofu na hofu vinazidi kutanda katika sehemu ya kusini.



- Wakilindwa na wanajeshi wenye uzoefu wa Rwanda, Palma na Mocímboa da Praia inaonekana “wameachiliwa” na wanajiandaa kupokea miradi ya mabilioni ya dola ya gesi asilia katika bonde la Rovuma. Upande wa kusini, mashambulizi ya hivi majuzi ya watu wenye msimamo mkali huwa tishio kubwa kwa miradi ya grafiti, nishati ya jua na rubi huko Ancuabe, Balama na Montepuez.
- Serikali inaendelea “kuwekeza” katika ukimya, licha ya kukata tamaa kwa idadi ya watu na ishara kwamba watu wenye itikadi kali wanaweza kuwa wamevuka kaskazini mwa Nam-pula. Kupanuka kwa mzozo huo kusini mwa Cabo Delgado kutasababisha wimbi jipya la watu waliokimbia makazi yao, na hivyo kuzidisha hali ya kibinadamu katika jimbo hilo.



A lhamisi ya wiki iliyopita (Juni 9), wana-jeshi na polisi wa Rwanda walisindikiza kundi la kwanza la watu 123 kutoka kam-bi ya watu waliohamishwa makazi yao huko Qui-tunda (wilaya ya Palma) hadi kijiji cha Nandua-dua (manispaa ya Mocímboa da Praia), kaskazini mwa Cabo Delgado¹. Walipowasili, watu hao 123 walipokelewa na meya wa Mocímboa da Praia, Momba Cheia Carlos, na viongozi wengine wa

eneo hilo.

Kikiwa karibu na Afungi - mahali ambapo mra-di wa LNG unaoongozwa na kampuni ya Ufa-ransa ya TotalEnergies ulikuwa ukiendelezwa, kijiji cha Quitunda ni nyumbani kwa watu 3,556 waliokimbia makazi yao, wengi wao kutoka wi-laya ya Mocímboa da Praia. Ujumbe kutoka kwa Wizara ya Ulinzi ya Rwanda unaonyesha kwam-ba watu wote waliokimbia makazi yao ambao

¹ <https://www.mod.gov.rw/news-detail/the-government-of-the-republic-of-mozambique-officially-returns-the-people-of-mocimboa-da-praia-city-to-their-homes>



wako Quitunda watasindikizwa katika maeneo yao ya asili.

Kurejeshwa kwa watu wa kwanza waliohama makazi yao huko Mocímboa da Praia kunafanyika mwezi mmoja baada ya Meya Momba Cheia Carlos kutoa muda wa siku 10 kwa wafanyikazi wa manispaa hiyo kuripoti kazini. Katika wito wake, meya alitishia kuchukua hatua za kiutawala dhidi ya maafisa ambao hawakujitokeza hadi tarehe 15 Mei iliyopita².

Harakati ya kwanza ya watu waliohamishwa ku-

toka Quitunda hadi Mocímboa da Praia ilikuwa imeratibiwa na mamlaka za mitaa mnamo Machi 6, lakini serikali kuu iliamuru kukatizwa kwa sababu ya ukosefu wa masharti ya chini katika maeneo ya asili. Ilikuwa kupitia barua iliyo-tumwa kwa serikali ya wilaya ya Palma ambapo Sekretarieti ya Wilaya ya Mocímboa da Praia ilifahamisha kwamba kuanzia Machi 6 itanza harakati za familia za wakimbizi huko Quitunda na Maganja (Palma) hadi Mocímboa da Praia³

Siku ya Alhamis hiyo hiyo ambapo kundi la

² <https://cddmoz.org/autoridades-da-mocimboa-da-praia-voltam-a-ameacar-funcionarios-para-regressarem-a-vila-no-dia-15-de-maio-2/>

³ <https://cddmoz.org/governo-reconhece-falta-de-condicoes-para-o-retorno-seguro-das-familias-a-vila-da-mocimboa-da-praia-2/>



kwanza la watu waliokimbia makazi yao lilirejea katika kijiji cha Mocímboa da Praia, katikati mwa jimbo hilo, vikosi vya pamoja vya SADC, Msumbiji na kile kinachojulikana kama “Jeshi la Mitaa” walikuwa wakiendesha mashambulizi dhidi ya vurugu. watu wenye msimamo mkali katika jimbo hilo. Msitu wa Namabo, Eneo la 5 la Kongamano, Wilaya ya Macomia. Bila kusema nambari, Taarifa kwa vyombo vya habari ya Ujumbe wa SADC nchini Msumbiji (SAMIM) iliyotolewa Jumatatu hii inazungumzia wanamgambo wenye itikadi kali waliouawa na wengine kujeruhiwa wakati wa mapigano, na kupatikana kwa silaha na risasi za aina ya AK 47. Kwa upande wa SAMIM na vikosi vya Msumbiji, kulikuwa na majeruhi saba: mmoja amekufa na sita kujeruhiwa.

Kauli hiyo ya SAMIM inakuja siku tatu baada ya kundi la Islamic State kudai kuwa wanamgambo wake walivamia doria ya Kikosi cha Ulinzi na Usa-

lama (FDS), ambapo inadaiwa walisababisha vifo vya watu wawili na kujeruhi wanajeshi kadhaa⁴. Zitamar News inahusisha mashambulizi ya kuvizia na shambulio lililothibitishwa na vyanzo vya ndani dhidi ya kikosi cha Rapid Intervention Unit (UIR), kitengo cha kikosi maalum cha Polisi wa Msumbiji. Shambulio hilo lililotajwa hapo juu lilifanyika katika kijiji cha Nova Zambézia, kilomita sita kutoka Kongamano la 5, ambapo SAMIM ilianzisha mashambulizi tarehe 9 Juni.

Wakati huo huo, kusini mwa Cabo Delgado, hofu inaongezeka huku mashambulizi zaidi ya wanamgambo wenye itikadi kali yakiripotiwa, huku raia wakikatwa vichwa na nyumba kuchomwa moto. Yote yalianza tarehe 5 Juni, wakati shambulio la kwanza lilipoanzishwa katika wilaya ya Ancuabe, haswa katika kijiji cha Nanduli.

Siku tatu baadaye, uvamizi mwingine uliripotiwa ambao ulisababisha kifo cha wafanyakazi

⁴ <https://zitamar.com/is-claims-assault-on-security-forces-in-macomia/>



wawili katika Mradi wa Ancuabe Graphite, kampuni tanzu ya Triton Minerals Limited ya Australia. Bado huko Ancuabe, wanamgambo wenye itikadi kali walifanya shambulio la tatu Jumamosi iliyopita, wakiwakata vichwa watu wasiopungua wanne na kuwateka nyara takriban 10.

Siku hiyo hiyo (Jumamosi), kundi la wanaume wanaoaminika kuhusika na mashambulizi hayo walionekana wakishuka kutoka Ntutupue, huko Ancuabe, kuelekea wadhifa wa utawala wa Mazeze, huko Chiúre, mojawapo ya wilaya zilizoko kusini mwa Cabo Delgado, kwenye mpaka na mkoa wa Nampula. Siku ya Jumapili, habari zilianza kuenea kuhusu kutokea kwa mashambulizi huko Chiúre: la kwanza Nrethe na kisha Micoleni, vijiji viwili katika wadhifa wa utawala wa Mazeze.

Kutoka Chiúre, kikundi kilienda Mecúfi, wilaya ya pwani ambayo pia iko kusini kabisa mwa Cabo Delgado, kwenye mpaka na Nampula. Siku ya Jumatane alasiri, walifanya mashambulizi kwenye kijiji cha Napuiliamuite, Mecufi. Kuna ripoti za raia kuuawa na wengine kutekwa nyara, pamoja

na nyumba kuchomwa moto. Baada ya shambulio hili, watu wenye itikadi kali waliiondoka Cabo Delgado na kuvuka Mto Lúrio kaskazini mwa Nampula, haswa hadi Memba, wilaya ya pwani ambapo vijana wengi wanaaminika kua jiriwa kufanya mashambulizi makali. Nampula inaweza kuwa hatua mpya ya itikadi kali, miaka mitano baada ya kuanza kwa mzozo huo.

Kupanuka kwa mzozo huo kusini mwa Cabo Delgado kumesababisha wimbi jipya la watu waliokimbia makazi yao, hali ambayo itazidisha mzozo wa kibinadamu katika jimbo hilo. Maelfu ya watu wanaondoka katika vijiji vyao katika wilaya za Ancabue, Metuge, Chiúre na Mecúfi. Maeneo maarufu zaidi ni mji wa Pemba na miji ya Chiúre na Mecúfi. Wengine hufika kwa miguu na wengine kwa magari ya kubeba abiria. Kama kawaida, wanawake na watoto wako katika idadi kubwa zaidi.

Ukosefu wa taarifa rasmi kuhusu hali hiyo unasababisha maelfu ya watu kuingiwa na hofu. Wafuasi wenye itikadi kali wanapanua kampeni yao ya ugaidi huko Ancuabe, Chiúre na Me-



cúfi, mbele ya ukimya kutoka kwa mamlaka. Waziri wa Mambo ya Ndani, Arsénia Massinge, na Kamanda Mkuu wa PRM, Bernardino Rafael, wamekuwa Cabo Delgado kwa karibu wiki moja, lakini wameepuka kuzungumzia hadharani hali ya mashambulizi.

Mwonekano pekee ulikuwa wa Gavana wa Cabo Delgado, Valige Tauabo, ambaye Jumata-no iliyopita (Juni 8) alizishauri familia zilizotelekeza makazi yao huko Ancuabe kurejea vijijini mwao kwa sababu hali ilikuwa imedhibitiwa. Bila shaka, hali haikuwa na si chini ya udhibiti⁵. Uthibitisho wa hili ni kwamba siku ya Jumapili (Juni 12) safu kubwa ya magari ya abiria na mizigo ililazimika kusindikizwa na FDS kwenye Barabara ya Kitaifa N°1 (EN1), katika sehemu ya takriban kilomita 30, kati ya kijiji cha Muepane (wilayani) wa Metuge) na Silva Macua (wilaya ya Ancuabe).

Kijiji cha Muepane, mahali pa kuanzia kwa msindikizaji wa kijeshi, kiko umbali wa kilomita 25 kutoka mji wa Pemba. Huku watu wenye msimamo mkali wakifupisha umbali wa kue-

lekea mji mkuu wa Cabo Delgado, viwango vya tahadhari huongezeka. Jumanne hii, msindikizaji mwingine wa kijeshi aliandamana na safu ya magari kutoka Muepane (pia inajulikana kama kivuko cha Metude) hadi Silva Macua, ambapo Barabara ya Kitaifa N°380 inayounganisha wilaya za kati na kaskazini za Cabo Delgado huanza.

Chama cha Soka cha Mkoa wa Cabo Delgado kiliamua kusimamisha michezo ya ligi ya daraja la pili kutokana na ukosefu wa usalama⁶. Siku ya Jumanne ya wiki iliyopita, kampuni ya uchimbaji madini ya Australia ya Syran Resources, ambayo imekuwa ikichunguza grafiti katika wilaya ya Balamanga tangu 2020, ilisimamisha shughuli za usafiri wa barabarani kutokana na mashambulizi karibu na mgodi wake⁷. Kampuni ya Triton Minerals Limited, ambayo ilipoteza wafanyakazi wawili katika mradi wake wa grafiti wa Ancuabe, imesitisha biashara kwenye soko la hisa la Australia kutokana na ukosefu wa usalama kusini mwa Cabo Delgado⁸. Jumanne hii, Juni 14, Montepuez Ruby Mining (MRM), kampuni tanzu ya 75% inayomi-

⁵ <https://www.dw.com/pt-002/cabo-delgado-governador-garante-que-regi%C3%A3o-de-ancuabe-atacada-j%C3%A1-est%C3%A1-segura/a-62068260>

⁶ <https://www.lance.co.mz/artigo/situacao-de-seguranca-em-cabo-delgado-leva-a-suspensao-do-campeonato-local?fbclid=IwAR0ULIRoSxHfhHwOMDzJJ9mikOoCKACjmwI-CkiKqDAEeN6R2sVhbSlc5XM>

⁷ <https://www.reuters.com/article/syrah-resources-mozambique-idUSKBN2NQ059>

⁸ <https://mznews.co.mz/en/syrah-resources-suspende-transportes-para-sua-mina-de-grafite-em-cabo-delgado-apos-segundo-ataque/>

likiwa na British Gemfields, ilionyesha wasiwasi wake kuhusu mbinu ya mashambulizi dhidi ya mkataba wake wa rubi. Ancuabe, mojawapo ya wilaya zinazolengwa na mashambulizi hayo, iko kilomita 65 kutoka Namanhumbir, eneo la ope-resheni za MRM. “Os incidentes são relatados como tendo ocorrido entre 15 e 40 quilómetros a norte das estradas nacionais nº1 e nº14 (EN1 e EN14), a principal rota utilizada pela MRM para viajar de e para Pemba”, lê-se no comunicado divulgado ontem. As viagens foram restringidas, mas as operações mineiras e de processamento permanecem inalteradas.

Uamuzi tofauti ulichukuliwa na Efacec ya Ureno, ambayo ilikatiza kazi ya ujenzi wa Kiwanda cha Nishati ya Jua cha Metoro, mradi unaokadiriwa kuwa dola za Marekani milioni 56 na uliotokana na ushirikiano kati ya kampuni ya Ufaransa ya Neon na Electricidade de Moçambique (EDM). Kazi ilikatizwa wiki jana baada ya shambulio la Juni 5 kwenye kijiji cha Nanduli⁹. Kwa uwezo wa kuzalisha GWh 68 za nishati kwa mwaka, Kituo cha Umeme cha Metoro kinatekelezwa katika eneo la hekta 138 na ni mradi mkubwa zaidi wa nishati ya jua nchini Msumbiji¹⁰.

Mageuzi ya mzozo huko Cabo Delgado

⁹ <https://cartamz.com/index.php/politica/item/10941-isis-aperta-em-ancuabe-interrompidas-obras-da-construcao-da-estacao-solar-de-metoro>

¹⁰ <https://www.cartamz.com/~cartamzc/index.php/empresas-marcas-e-pessoas/item/10335-inaugurada-a-central-solar-de-metoro-no-distrito-de-ancuabe-em-cabo-delgado>



TAARIFA ZA UHARIRI:

Mali: CDD – Centro para Democracia e Desenvolvimento
Mkurugenzi: Prof. Adriano Nuvunga
Mratibu wa Programu: Prof. Domingos do Rosário
Naibu Mratibu wa Mpango: Américo Maluana
Mchapishaji: Emídio Beula
Mwandishi: Abdul Gafur Tavares e Emídio Beúla
Timu ya ufundi: Emídio Beúla; Leonel Sapite (Nampula); Abdul Gafur Monteiro Tavares (Cabo Delgado); Evaristo Lucas (Niassa)
Muundo: CDD

Anwani:
Rua Dar-Es-Salaam Nº 279, Bairro da Sommerschild, Cidade de Maputo.
Telefone: +258 21 085 797

 CDD_moz
E-mail: info@cddmoz.org
Website: <http://www.cddmoz.org>

Washirika:



Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Embaixada da Suíça em Moçambique